

Et godt sted at gro

Kan man få en dreng til at kravle ned fra et træ og deltage i undervisningen uden at fortælle ham, at han skal? Uden at true, lokke eller overtale ham? En svensk skoleleder besøgte i marts 2004 Den Københavnske Friskole på Islands Brygge. Hun fortalte om fem års erfaring med at drive skole på grundlag af ikkevoldelig kommunikation - en kommunikationsform, hvor man ikke dømmes og kræver. Hvor man i stedet for at lave regler prøver at tage alles behov alvorligt.

Af Annette Hoffskov, 28. marts 2004

Marianne Göthlin – en svensk girafi i Danmark -

Vejret er ikke med friskolen denne regnvåde lørdag. Alligevel har en gruppe nysgerrige fra både Sjælland, Malmø, Jylland og Fyn valgt at lægge vejen forbi Njalsgade 101, hvor Den Københavnske Friskole holder åbent hus.

De fleste er forældre, som vil se den nye friskole og høre mere om dens pædagogik. Arbejdsgruppen bag Den Københavnske Friskole har nemlig valgt at basere skolens liv og undervisning på principperne bag ikkevoldelig kommunikation – også kendt som ”girafsprøget”.

Det er formentlig også et væsentligt trækplaster, at Marianne Göthlin fra Skarpnäcks Fria Skola er kommet for at fortælle om sine erfaringer med at anvende ikkevoldelig kommunikation. Friskolen i Njalsgade har inviteret Marianne i håb om at imødekomme de bekymringer, som mange forældre har:

Kan dette lade sig gøre i praksis? Ender det ikke i anarki, larm og endeløse forhandlinger? Og gider børnene overhovedet lære noget, hvis de ikke får at vide, at de skal?

Må jeg gå i gården?

Marianne Göthlin har en varm og afslappet udstråling. På engelsk og med tydelig svensk accent fortæller hun om hverdagen i Skarpnäcks Fria Skola, som ligger i en forstad til Stockholm. Skolen blev startet for seks år siden, af en gruppe forældre, som var utilfredse med deres børns skoler.

De var blandt andet utilfredse med, at børnene skulle bede om lov til at gå på toilettet, til at tage sig en mad, hvis de var sultne - ja endda til at samle et stykke papir op, som de havde tabt på gulvet. Forældrene kontaktede Marianne, som siden 1990 har undervist i ikkevoldelig kommunikation.

Gode nyheder

På Skarpnäcks Fria Skola undgår lærerne helt bevidst at bruge det, som Marianne kalder ”autoritetssprog”. De ønsker ikke at påtage sig rollen som dem, der ved bedst og dem, der bestemmer.

I stedet forsøger lærerne at opbygge et forhold til eleverne baseret på gensidig respekt og tillid. De tror på, at den kontakt er en forudsætning for, at undervisningen fungerer.

Med et smil siger Marianne til de potentielle forældre til børn i den danske ”girafskole”: ”I have good news for you”. Den gode nyhed er, at hun kan fortælle, at det virker:

At Skarpnäcks Fria Skola har det arbejdsgrundlag, som alle lærere drømmer om: Elever, som gerne vil lære, som tager hensyn til hinanden, og som klarer de fleste konflikter selv og uden vold.

Ivar vil sidde oppe i et træ

Marianne forsøger at illustrere hvordan de opnår dette uden tvang og regler: En dreng sidder i et træ og Marianne vil gerne i gang med undervisningen. Hun vil gerne have, at drengen – lad os kalde ham Ivar – kommer ned fra træet og deltager. Ivar vil gerne blive oppe i træet.

Marianne fortæller, at en lærer traditionelt har tre muligheder i denne situation: At kræve, at han kommer ned NU! At straffe ham eller true ham med straf.

Eller at prøve at påvirke drengens skyld-, skam- eller pligtfølelse; fortælle ham, at han *bør* komme ned, fordi det er *forkert* at sidde oppe i et træ når der er undervisning.

Marianne har andre muligheder, når hun bruger ”girafsprøget”.

Du betyder noget

Hun fortæller ikke Ivar hvad han skal eller bør. Hun fortæller ham ikke, at det, han gør, er forkert, dumt, tarveligt eller egoistisk. Hun dømmes slet ikke Ivars opførsel. Dette betyder ikke, at hun er ligeglad med hvad Ivar gør eller ikke gør. Hun er absolut heller ikke ligeglad med sin undervisning eller med om Ivar og de andre elever lærer noget.

Faktisk har Skarpnäcks Fria Skola et højt fagligt niveau. Dette forklarer Marianne blandt andet med, at eleverne på skolen bruger deres energi til at arbejde og lære, ikke på at slå med hinanden og gøre oprør mod lærerne.

Når Ivar sidder oppe i træet kan Marianne bruge de to dele af en kommunikationsmodel med fire trin:

Hun kan enten udtrykke hvad hun selv observerer, føler, har behov for og gerne vil have. Eller hun kan gætte på hvad Ivar føler, har behov for og gerne vil.

Ofte vil hun skifte mellem de to indtil Ivar og hun har fundet en løsning, som tilgodeser begges behov: Mariannes behov, som for eksempel er at kunne koncentrere sig og at bidrage til Ivars læring og udvikling.

Og Ivars behov, som måske er at lege og at bestemme selv. Men også at blive forsikret om, at hans behov betyder noget for Marianne og at hans deltagelse i undervisningen betyder noget for hende. Marianne fortæller, at hun i situationen er bevidst om ikke at sigte mod én bestemt løsning, men er åben overfor andre måder at imødekomme begges behov.

En investering

"Men tager det ikke lang tid?", spørger en tilhører.

"Jo", svarer Marianne. "Men kun i starten".

Marianne kalder denne startfase for en investering - som giver så godt et afkast, at hun ikke senere behøver bruge sin tid på skældud og disciplinering.

Det tager tid for eleverne at omstille sig, fordi de fleste af os er vokset op i en kultur præget af krav, tvang og pligt, hvor vi ikke lærer at træffe vore egne valg. Vores sprogbrug er, ifølge Marianne, gennemsyret af krav og tvang. Derfor vil Ivar måske tro, at læreren mener, at han *skal* komme ned *nu*, selvom hun faktisk beder ham og tager hans nej alvorligt.

Med vores kulturelle bagage i baghovedet, er det ikke så underligt, at eleverne vejrer morgenluft når de pludselig forstår, at der ikke er nogen, der vil tvinge dem til noget.

- Er det forkert at klatre i træer, når klokken har ringet?

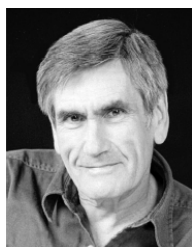
Det tager et års tid for eleverne at vænne sig til de nye vinde, selvom der er store individuelle forskelle. Nogen trives og blomstrer fra starten. Andre bruger lidt længere tid på at nå igennem tre "aflæringsfaser":

Først spørger de typisk "Skal jeg gøre det?", fordi de betragter læreren som en autoritet, som de skal adlyde.

Når de så opdager, at de ikke skal, begynder de at nyde deres selvstændighed og sige "Du kan ikke tvinge mig!".

Og når de til sidst forstår, at de virkelig ikke bliver tvunget, begynder de at slappe af og bruge deres energi på at lære.

Skolen lægger desuden stor vægt på at lære eleverne at hjælpe hinanden i stedet for at konkurrere. Derfor er lærerens allestedsnærværende tilstedeværelse ikke så vigtig, og hun kan koncentrere sig om dem, der har mest brug for hjælp.

Center for Nonviolent Communication er en non-profit organisation med hovedsæde i USA. Organisationens erklærede mål er at skabe den kvalitet i kontakten mellem mennesker, som gør, at alles behov bliver imødekommet uden vold.

Nonviolent communication (på dansk: ikkevoldelig kommunikation) er formuleret af den amerikanske psykologiprofessor Marshall B. Rosenberg, som i snart 40 år har anvendt kommunikationsmodellen indenfor så forskellige områder som undervisning, freds- og forsoningsarbejde og kriminalforsorgen.

Læs mere om Center for Nonviolent Communication på den officielle hjemmeside: www.cnvc.org

- Forældre, bedsteforældre og andre interesserede på Den Københavnske Friskole lytter opmærksomt mens Marianne Göthlin fortæller om hverdagen på den svenske friskole Skarpnücks Fria Skola

Et godt sted at gro – også for forældre

”Men børnene vænner sig hurtigere til den nye måde at være sammen på end deres forældre gør”, siger Marianne med et glimt i øjet, da en tilhører ønsker at høre mere om forældrenes rolle og muligheder for at tillære sig den nye kommunikationsform. Skolen stiller da heller ikke krav til forældrene om at lære ikkevoldelig kommunikation, men tilbyder gerne undervisning til de forældre, der ønsker det. Ikke alle ønsker at lære principperne, men de fleste støtter op om skolens arbejde og pædagogik.

Heldigvis bliver børnene ofte deres forældres bedste læremestre. Selvom børnene heller ikke undervises i ikkevoldelig kommunikation. ”Det er lærerne, som er bærere af kommunikationsformen”, siger Marianne.

Lærerne bliver derved rollemodeller for hvordan man kan løse sine konflikter - også i frikvarteret - uden at dømme, drille eller bruge vold.

Skolen er således et væksthus for alle involverede, og Marianne kalder da også skolen for ”a good place to grow” – et godt sted at gro.

... mens børnene leger på gulvet - intetanende om, at de voksne er i gang med at skabe den første friskole i Danmark, som er baseret på ikkevoldelig kommunikation.

Læs mere om Den Københavnske Friskole, Njalsgade 101, Kbh S:
www.denkoebenhavnskefriskole.dk